

PRZYBIEŻEĆ (134) *vb pf*

Oba e jasne.

inf przybieżeć (2). ◇ *fut* 2 sg przybieżysz (1). ◇ 3 sg przybieży (19). ◇ 1 pl przybieżymy (1). ◇ *praet* 2 sg *f* -ś przybieżała (1). ◇ 3 sg *m* przybieżał (56), jest przybieżał (1); przybieżał : jest przybieżał *BierEz* (8:1). *f* przybieżała (9). *n* przybieżało (2). ◇ 1 pl *m pers* przybieżelichmy (1) *BudBib*, przybieżelismy (1) *SkarJedn*. ◇ 3 pl *m pers* przybieżeli (10). *subst* przybieżeli (1) [*cum N pl: kuropatwy i sierszenie*] *BierEz*. ◇ *plusq* 3 sg *m* był przybieżał (1). ◇ 3 pl *subst* były przybieżały (1). ◇ *imp* 2 sg przybi(e)ż (1). ◇ 3 sg niech przybieży (1). ◇ *con* 2 sg *m* byś przybieżał (1). ◇ 3 sg *m* by przybieżał (1). ◇ 1 pl *m pers* byśmy przybieżeli (1). ◇ 3 pl *m pers* by przybieżeli (1). ◇ *part praet act* przybieżawszy (21).

Sł stp notuje, Cn s.v. przychodzę do kogo, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVII w. s.v. przybiedz.

Szybko się poruszając przybyć; pervenire Miech, HistAl, Modrz; advolare Miech, Mącz, Cn; accurrere PolAnt, Mącz, Vulg; currere Vulg, PolAnt; decurrere, procurrere, venire Vulg; advenire, cursare, descendere, insilire PolAnt; occurrere Mącz; devolare Cn (134) :

a. *Po ziemi, zwłaszcza biegnąc (131) :* Owaćiem pośeł przybieżał: Kwápiąc fie z liftem Krolewłkim *BierEz* F, H4v, I3v, K3, Mv, M4v; *OpecŻyw* 136v; *RejRozpr* A3, C4; *RejJóz* F8; *RejKup* c2; Gdy Darius then lift czedł przybieżał drugi pośeł mowiąc iż [...] *HistAl* C7; *GliczKsiąż* Iv; I gdy też ci prorokowali w obozie/ przybieżało pácholę/ y powiedziało Moizełłowi/ mowiąc: [...] *Leop Num* 11/27, *Mar* 10/17; *RejFig* A8; *RejZwierz* 47v; *BibRadz Act* 23/16; *BielKron* 97v, 165; Alicui antevertere, Vciec kogo/ pirwey przibieżeć. *Mącz* 488c, 505d; *HistRzym* 129, 131; Ktho naprzod bieży łromotá iż náзад przybieży. *RejZwierc* 130 marg, 125, 168, Aaa4v; *BudNT Mar* 5/6, *Luc* 15/20; Przybieżelifmy wnet y náleżlifmy vmárłego. *SkarJedn* 293; *KochOdpr* C4; *SkarŻyw* 212, 226, 334, 496, 519, 560; Iuż tedy teraz oto ten tyran [*tj. Turcy*] przybieży/ y nád námi iuż martwémi mścić fie krwie przodków łwoich będzie *OrzJan* 98; *WujNT Mar* 5/6, 9/15[14], 15/36, *Luc* 15/20, *Act* 23/16; [*WujPosŚw* 1584 147 (*Linde s.v. przybiedz*)].

przybieżeć do kogo, do czego (30): Páłterz do íamy przybieżał/ Wilká w cíáfney dżiurze záłtał *BierEz* Q4v, Ev, Q4v; *RejRozm* 403; wthymze do nych wgíłdbye łzyedzaczych przibyezall kath łczelyadzia myeyłka *LibMal* 1554/194; *RejFig* Cc4v, Dd8, Eev; Lls Chártom vciekáiąc/ do chłopá przybieżał *RejZwierz* 121v; A gdy iefzcze z nimi mowił [*Elizeusz ze łlugami*]/ otho pośeł przybieżał do niego *BibRadz* 4.Reg 6/33; *BielKron* 308; [*łługa*] powiedział panu/ iż páni miáá łyná/ Y záraz pan [...] przybieżał z rádołciá do pániey *GórnDworz* R7; *RejZwierc* 81, 200v; á gdyby tę zgodę obaczyli Grekowie/ łłowacy/ y inni Krześcijánłłkiego Narodu Ludzie/ [...] dobrzeby kte^{mv} pomogli we łrózdu Turkow będąc pobiwłszy łwe gołpodarze do łwoich przybieżeli *BielSpr* 59; *BudBib Dan* 13/39; O íako fie [*łłw. Piotr*] by ze łnu porwał/ y przybieżał do grobu/ y łzukał/ [...] ná Pána łwego wołáiąc *SkarŻyw* 599, 52, 107, 113, 227, 391, 571, 576; *StryjKron* 662; *KmitaSpit* B2v; *WujNT Act* 21/32. Cf »przybieżeć z nowiná«, »przybieżeć na pomoc«.

przybieżeć od kogo (1): Zyd vczyłnił ták/ ziednáł mu [*dziecięciu*] żydowkę mámkę/ s ktorá fie zmowił iż miáá s krzykiem á s łtráchem oycu y mácierzy przybieżawłszy od dzyecięciá powiedáć/ íakoby Anyoł íáłny przybieżał y wyiáł ferce z dzyecięciá *BielKron* 165.

przybieżeć k(u) komu, k czemu (14): Aże iutro wżycy oni/ Ktorzy nie byli w pułzczeni: Skoro Xántuía wżrzeli/ Wnet ku niemu przybieżeli. *BierEz* E2v; Wilk wżrzawży oślá chromeo/ Po łące się páłącego: Prędko k niemu ielt przybieżał *BierEz* L2v, C3, G4v, H2v, M4v; *OpecŻyw* 70v; A gdy tak ony fłużebnice wyfży/ powftáli oni ftáfzy/ á przybiezawży ku niey [*Zuzannie*]/ rzekli/ [...] *BibRadz Dan* 13/19, *Tob* 11/9; *Mqcz* 74a; Tedy lew przybiezawży ku nim [*Eustachiuszowi i jego rodzinie*] náklonił głowę przed nimi iákoby fie im kłániáiąc *HistRzym* 132v; *BudBib Tob* 11/9, *Dan* 13/19; iáko Anioł powiedział/ gdy go Márye pytały/ ktore k grobu były przybieżály. *ArtKanc* F15v.

przybieżeć na kogo [= we wrogich zamiarach] (1): Iefzcze y trzeci raz także przybieżeli nań [*na Abramiusza*]/ y vkołátáli go/ włócząc po mieście z wielkim gniewem y furią. *SkarŻyw* [236].

przybieżeć na co (2): Y było gdy wflyżał Lában imię Iáákobá fyná fioftry fwey/ przybieżał ná fpotkánie iego *BudBib Gen* 29/13. Cf »przybieżeć na pomoc«.

przybieżeć dokąd (13): Gdy to Celnicy flyżeli/ Támo ná targ brzybieżeli [!] *BierEz* B3; *MiechGlab* 4, 57; *RejJóz* F8v; Przybieżał potym w miáłto/ pośeł zetrwożony *RejZwierz* 47; Pothym Wáláfki [...] vciekł z Wálach/ przybieżał ná zamek Węgierfki w Sędmierfkiey ziemi *BielKron* 424, 420; Occurrit ex adverso instructa acies Vízikowány huff przibieżał przećywko. *Mqcz* 74d; *HistHel* C2v; Ale Arfeniułz o tym flyżąc: vżaliwży fię krzywdy dobrodzieiá fwego: táiemnie do Tyru/ chcąc go oczýścić/ przybieżał. *SkarŻyw* 390; *ArtKanc* F3; *KmitaSpit* C3v. Cf »przybieżeć skokiem«.

przybieżeć skąd (5): Bo Timálphes pácholę z niebá przybieżało/ A od Merkuryużá pilnie mie żądáło. *RejWiz* 147; *RejFig* A4; á gdy przybieżyłz z zawodu/ day mu [*koniowi*] siáná zmaczawży w wodzie *SienLek* 190; *RejZwierc* 90; Z pułzcz dálekich przybieżał Lew wefoło frogi *SapEpit* A3v.

przybieżeć którędy (1): Tám gdy czeladz domowa vsłyżála ono wołánie w ládu/ przybieżeli poboczną fortką chcąc widzieć co by fię iey [*Zuzannie*] przydáło. *BudBib Dan* 13/26.

cum inf (1): Páni wzniefie podołek/ a Iáftrżab wnet z grzędý/ Popadł/ mnimał by Kokofz/ iuż dáley nie kędy. Pop przybieży rátować *RejFig* Dd2v.

Ze zdaniem celowym [aby, iżby] (4): Ano był klucznik przybieżał/ Iżby karmie k ftołu pobrał. *BierEz* M3v, A3v; á przethoż przybieżał fyn ku oycu áby go rátował. *BibRadz Tob* 11/9; *BudBib Tob* 11/9.

Ze zdaniem referującym wypowiedź (1): Interim przibyezał myftrzs ze czlowyeka przed zanthuzem kthofz zabill. *LibMal* 1554/194.

Z przytoczeniem wypowiedzi (2): *RejZwierz* 44v; A krzyknęli [*bracia*] przelęknieni: Pánie zmiłuy fię. Y wołáli dłuo zboiázni. Ałz ftáfzy przybieży/ Co fię dzieie? *SkarŻyw* 184.

Zwroty: »przybieżeć na koniu (a. koniku)« (2): Błázen w ten czás przybieży/ ná kęfym Koniku *RejFig* Dd8; *BielKron* 308.

»przybieżeć z nowiną [do kogo]« (2): *RejPos* 276; Pośeł prędky z nowiną do ciebie przybieżał *KochJez* Bv.

»przybieżeć [do kogo] na pomoc« (1): Widząc tho Mácedonowie fmećili fie á w tym chcieli poślać Maloagrá do krolá Alexandrá aby przibieżał do nich ná pomoc [*in eorum subsidium perveniret*] *HistAl* B8.

»przybieżeć prętko, z prętkością, rychło« [szyk zmienny] (2:2:1): Ośieł potym Páná vřrzał/ K niemu bårzo rychło przybieżał *BierEz* M4v; A gdy [Attyla] ku Rawennie przyciągnął, przybieżał tam pręthko [advolavit] Papież Rzymfki Lew imieniem *MiechGlab* 57; *BielKron* 312v; Ad me accurrit, Przibieżał ku mnie s prętkością. *Mącz* 74a; *SkarŻyw* 52.

»przybieżeć skokiem« [w tym: dokąd (1)] [szyk zmienny] (2): *GliczKsiąż* Iv; Ale gdy fie dowiedzyał [chan zawołcki] iż go kazał Turecki Carz poimąć á łobie połłác/ z ofkárzenia [chana] Przekopfkiego/ łkokiem záfię do Kijowá przybieżał. *BielKron* 402.

Przen (8) : Ták żywot náłz vřtávicznie we dnie y w nocy do śmierci bieży/ áż przybieży/ ták iż co minie godziná/ to iuz godziná bliższy śmierci. *WysKaz* 45.

Zwrot: »przybieżeć do kresu« = zakończyć życie [szyk zmienny] (3): ktory [kqkol] [...] gdy przybieżymy do tego krefu/ do ktorego wřzyfscy rádzi nierádzi bieżeć muřimy ma być ze přsenice wybran á ogniem popalon. *RejZwierc* 130v, 130 [2 r.].

»ku kresu przybieżeć« = zrealizować cel (1): My żełmy fie vczyli/ á czás ná náukách nyemály náłóżyli y řtrawili/ nye dla częgo inřłęgo tho wnas było/ yedno ábyřmy wřdam ku yákiemu krefowi przybyeżeli *GliczKsiąż* Ov.

a) *W antropomorfizowanym opisie gry w szachy* (1) :

Z przytoczeniem (1): A tego záfię [księdza, tj. gońca, zabił] przybieżawřzy drugi/ A ty fna biyefř/ pfię/ Krolewřkie ługi? *KochSz* B3.

b) *O wiadomościach* (2) : Co godziná nowa rzecz przybieży *BielKom* F8.

przybieżeć do czego (1): Tám łkoro do namiotow zła wieř przybieżála *KmitaSpit* B3.

a. *Przybyć do mety w zawodach* (4) : Y v zawodu kto nie może być pirwřzym/ wiele ma przed trzeciem/ gdy wtorym przybieży. *GórnDworz* I3; A czyi koń napirwey przybieży/ ten bierze pirwřzy klenot *RejZwierc* 129v.

przybieżeć do czego (2): [Leszko Wtóry] Wybrány zá Xiążę roku 780. gdy napierwey do łupá przybieżał/ ná ktorym była czapká Xiążęca połóżoná. *KlonKr* B. Cf *Zwrot*.

Zwrot: »do kresu przybieżeć« (1): Y koniowi ná zawodzie gdy mu wolno wędzidlá pufzczá/ á iż fie wyřili/ tedy czásem ledwe kłufem do krefu przybieży. *RejZwierc* 54.

b. *Wodą: przyplłynąć* (2) : A gdy przybieżeli żęglarze/ poznał [Arion] řwe rzeczy v nich/ dał ie poimąć *BielKron* 102v; Sárkáwřką kępę iedno ćicho przybieřř/ Ná mieyřcu zdybieřř. *KlonFlis* G3.

c. *W powietrzu: przylecieć [ku komu]* (1) : Kuropátwy y řierřzenie/ Gdy mieli wielkie prágnienie: Ku oraczowi przybieżeli/ Wody od niego pić chćieli. *BierEz* L4v.

Synonimy: **a.** przybyć; **b.** nadplłynąć, przyplławić się, przyplłynąć; **c.** przylecieć.

Formacje współrdzenne cf BIEŻEĆ.

Cf **PRZYBIEC**, PRZYBIEŻENIE